

Не можливо не згадати про принцип нотаріальної таємниці. У випадку недотримання принципу нотаріальної таємниці, порушуються не тільки права учасників нотаріального процесу, але й створюється «недовіру» до такого нотаріуса, як спеціаліста та професіонала, а також впевненість клієнтів в тому, що такий нотаріус «порушує законодавство». Тобто принцип дотримання нотаріальної таємниці має безпосереднє відношення до принципу законності нотаріального процесу.

Таким чином, нотаріуси у своїй щоденній нотаріальній діяльності при здійсненні нотаріального процесу по вчиненню конкретних нотаріальних дій повинні дотримуватися принципу законності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Долинська М. С. Нотаріальний процес: підручник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 652 с.
2. Фурса С. Я, Фурса Є. І. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. К., 2001. 975 с.
3. Горбань Н.С. Принципи нотаріального процесу в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03/ К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2014. 21 с. <https://mydisser.com/ua/avtoref/view/29073.html>.
4. Долинська М. С. Основні принципи українського нотаріального права. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. Львів. 2012. Вип. 1. С. 102.
5. Єфіменко Л. В. Принципи та функції нотаріальної охорони цивільних прав та інтересів. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 9. С. 36-43.

А.О. Дутко
к.ю.н., доцент

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ЗГІДНО З КОНВЕНЦІЄЮ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД 1950 Р.

Тривалий час на міжнародному рівні не торкались прав дитини. Загальна Декларація прав людини тільки досить загально вказала, що користування правами не залежить від віку та підкреслила необхідність захисту дитинства. Лише в 1989 р. прийнято Конвенцію про права дитини, яка розглядає дитину як суб'єкта громадянських і політичних прав. Ця Конвенція перерахувала основні права дитини: право на реєстрацію, право на ім'я, право на збереження індивідуальності та заборона втручання в цю сферу тощо. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) звертає увагу на те, що діти як слабші та незахищені потребують особливого захисту, ні про яку дискримінацію за віком не може йти мова.

Традиційно велика увага приділяється Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ) справам, пов'язаним з визначенням місця проживання дитини, а також з реалізацією права на спілкування з нею не тільки батьків, але й інших родичів: дідусів, бабусь. Принцип 6 Декларації прав дитини, проголошеної Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р. передбачає, що дитина для повного і гармонійного розвитку її особи потребує любові і розуміння. Вона повинна, якщо це можливо, зростати під опікою і відповідальністю своїх батьків і в усякому разі в атмосфері любові і моральної та матеріальної забезпеченості; малолітню дитину не слід, крім тих випадків, коли є виняткові обставини, розлучати зі своєю матір'ю. 11 липня 2017 року ЄСПЛ було винесено рішення у справі «М.С. проти України» [4], у якому було встановлено порушення Україною статті 8 Конвенції.

Так, коротко зазначаючи про обставини справи, підкреслимо, що вона стосувалась заявника, який перебував у відносинах із жінкою, з якою в подальшому він уклав шлюб і у них народилась спільна дитина (донька). З моменту народження дитини пара та їх донька жили в квартирі заявника, де також жили батьки заявника, які допомагали виховувати дитину. Протягом певного часу заявник та його дружина перебували на заробітках за кордоном, а тому під час їх відсутності про дитину турбувались батьки заявника.

З часом відносини між заявником і дружиною погіршилися, у зв'язку з чим дружина без згоди заявника забрала дитину і переїхала в інше місце, а саме, село поблизу міста, де вони проживали,

і там ймовірно вона співмешкала із своїм дядьком. Пізніше заявник знайшов місцезнаходження дитини і забрав її до себе, оскільки були підозри про застосування до дитини насильства та сексуального розбещення з боку дружини та її співмешканця.

Рішенням районного суду з посиланням на Декларацію ООН про права дитини 1959 року, Конвенцію ООН про права дитини та статтю 161 СК України було ухвалено визначити місце проживання дитини разом з матір'ю.

Європейським Судом було встановлено порушення статті 8 Конвенції, яка гарантує право на повагу до приватного та сімейного життя і яка охоплює як кримінальну сферу (проведення належного розслідування щодо застосування насильства до дитини), так і цивільну сферу щодо визначення місця проживання дитини.

Суд вважав, що аналіз, проведений національними судами до прийняття рішення про те, що донька заявника мала жити з матір'ю, недостатньо обґрунтований. Тому, незважаючи на широку свободу розсуду, надану національній владі в галузі опіки над дітьми, причини, які вони приводять для їх вирішення, не можуть вважатися «відповідними та достатніми».

Відповідно, мало місце порушення статті 8 Конвенції стосовно визначення місця проживання дитини заявника (пункти 85 – 86).

Так, оцінюючи пропорційність втручання, Суд повторив свої загальні принципи щодо того, що при визначенні основних інтересів дитини у кожному конкретному випадку необхідно врахувати дві умови: по-перше, у якнайкращих інтересах дитини буде збереження її зв'язків із сім'єю, крім випадків, коли сім'я виявляється особливо непридатною або явно неблагополучною; по-друге, у якнайкращих інтересах дитини буде забезпечення її розвитку у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагополучним (пункт 76).

Заслуговує на увагу та обставина, що бабуся і дідусь становили важливу частину сімейного життя дитини, проте цей факт не розглядався судом першої інстанції. Апеляційний суд лише зазначив, що роль батьків у вихованні дитини важливіша, ніж роль бабусь і дідусів. Хоча Європейський Суд згоден з цим спостереженням. Він вважає, що в конкретних обставинах цієї справи таке твердження було недостатнім, оскільки залишилося незрозумілим, яким чином таке загальне спостереження відповідало індивідуальному становищу дитини заявника і чи було відібрання дитини від бабусі та дідуся таким, що спричиняло шкоду інтересам дитини (пункт 84).

Отже, підводячи підсумок, зазначимо, що вказане рішення підтвердило стали позицію Європейського Суду, яка зводиться до визначення насамперед «якнайкращих інтересів дитини», а не батьків, що потребує детального вивчення ситуації, врахування різноманітних чинників, які можуть вплинути на інтереси дитини, дотримання справедливої процедури у вирішенні спірного питання для всіх сторін.

Звичайно, рішення Європейського Суду не повинно стати прикладом для безумовно обов'язку національних судів вирішувати питання на користь батька. Воно вимагає застосувати підхід щодо визначення пропорційності втручання в права і визначення в цьому аспекті інтересів дитини, а вже залежно від конкретних обставин справи вирішити питання саме на користь «інтересів дитини» [1].

Деякі прецедентні рішення ЄСПЛ зачіпають питання встановлення батьківства і захист інтересів позашлюбних дітей. Наприклад, в рішенні від 7 травня 2009 р. «Калачова проти Росії» заявниця оскаржила відмову російських судів встановити факт походження її позашлюбної дитини від біологічного батька на підставі експертизи ДНК. ЄСПЛ вказав, що на сьогоднішній день аналіз ДНК є єдиним науковим методом точного встановлення батьківства конкретної дитини; і його доказова цінність істотно перевищує будь-які інші докази, представлені сторонами для підтвердження або спростування їх близьких відносин [3].

У практиці ЄСПЛ з'явився ряд прецедентних рішень, які зачіпають питання надання притулку дітям та їхнім батькам. Наприклад, у справі «Мухаджієва та інші проти Бельгії» одна із заявників – чеченка, що покинула Грозне – і четверо її малолітніх дітей в 2006 р. прибули до Бельгії, де попросили притулок. З'ясувалося, що на територію Європейського Союзу вона в'їхала через Польщу, у зв'язку з чим їй та її дітям було запропоновано покинути Бельгію. До виконання цього припису заявники протягом місяця були під вартою в Бельгії. «Лікарі без кордонів», які обстежили дітей заявниці, встановили наявність у них симптомів психологічної травми. ЄСПЛ визнав принципово важливим, що у даній справі діти не були відокремлені від матері, оскільки в раніше винесених рішеннях була сформульована позиція про те, що особлива вразливість дітей повинна враховуватися понад усе, це важливіше, ніж незаконність перебування іноземця на території держави [2].

Разом з тим Суд зазначив, що у відповідний період часу четверо дітей-заявників були у віці семи місяців, трьох з половиною років, п'яти років і семи років, всі вони протягом місяця містилися в закритому центрі «127», інфраструктура якого не була адаптована для прийому дітей. Суд послався у зв'язку з цим на положення Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р., зокрема ст. 22, згідно з якою держави повинні вжити необхідних заходів з тим, щоб забезпечити дитині, яка бажає одержати статус біженця, як тій, що супроводжується, так і не супроводжується її батьками, належний захист і гуманітарну допомогу. З огляду на юний вік дітей-заявників, тривалість їх утримання під вартою і їхній стан здоров'я, підтверджений медичними обстеженнями, суд прийшов до висновку, що умови життя дітей-заявників в центрі «127» досягли рівня жорстокості, передбаченого ст. 3 Конвенції, і є порушенням цієї статті. Заявникам присуджена компенсація в сумі 17 тис. євро [2].

Таким чином, становлення ефективної політичної демократії в державі надасть можливість забезпечити права дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пархоменко П. Значення рішення ЄСПЛ у справі «М.С. проти України» для правохзастосовчої практики URL: https://jurliga.ligazakon.net /analytics/162658_znachennya-rshennya-spl-u-sprav-ms-proti-ukrani-dlya-pravozastosovcho-praktiki (дата звернення 19 квітня 2020)
2. Практика ЄСПЛ у справах, пов'язаних з захистом прав дитини URL: http://ukrainepravo.com/international_law/european_court_of_human_rights/praktyka-evropeys%60kogo-sudu-z-prav-lyudyny-u-spravakh-pov-yazanykh-iz-zakhystom-prav-i-svobod-dytyny/ (дата звернення 19 квітня 2020)
3. Рішення ЄСПЛ від 7.05.2009 у справі «Калачева проти РФ» (заява № 3451/05) URL: <https://www.lawmix.ru/vas/61140> (дата звернення 19 квітня 2020)
4. Справа «М.С. проти України»(Заява № 2091/13) рішення від 11 липня 2017 року URL: <https://bh.cn.court.gov.ua/sud2501/pres-centr/news/405888//userfiles/file/2501/2501/Rishennay%20ES.docx> (дата звернення 19 квітня 2020)

Валентин Коваленко

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України)
головний науковий співробітник
Міністерства юстиції України

Леся Дучимінська

начальник управління контрольно-перевірочної роботи
головного управління Пенсійного
фонду України у Волинській області

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ОДНЕ ІЗ ДЖЕРЕЛ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Як свідчить практика, основною характерною рисою сучасної світової економіки, включаючи й Україну, є міжнародна економічна інтеграція, яка включає у себе й діяльність, що стосується іноземного інвестування. Як з цього приводу слушно заявив Джефрі Д. Сакс, економічний успіх будь-якої держави світу засновується на зовнішній торгівлі та іноземному інвестуванні. Ще ні одній країні не вдалося створити здорову економіку ізольовано від світової економічної системи [4, с. 364]. Саме тому майже всі держави світу входять в регіональні та глобальні об'єднання, намагаючись вирішити існуючі проблеми та покращити свої економічні показники, а останнім часом набуло поширення гасло соціальної інтеграції людей на Землі, що має на меті покращення життя, включаючи й можливість активізації іноземного інвестування у конкретно взятую країну.

Виходячи з цього, перед Україною також стоїть завдання увійти в міжнародний економічний простір, шляхом створення у тому числі принадливого інвестиційного середовища, подолання відсталості, а також низької міжнародної конкуренто-спроможності, у тому числі у контексті вирішення проблем фінансового наповнення Пенсійного фонду України, і навіть, як вірно зробив